

11. listopad - Den válečných veteránů

Příběh červeného květu a maršálova salónního vozu

Den válečných veteránů se na celém světě slaví 11. listopadu. Říká se, že je to připomínka dne, kdy skončila Velká válka nebo taky světová válka, jak současníci říkali válečnému požáru z let 1914 – 1918. Válka ale – na rozdíl od té druhé světové – neskončila v jednom dni. Avšak nepředbíhejme. Náš příběh začíná na začátku zimy druhého roku války.

Kanaďan doktor John McCrae sloužil v hodnosti podplukovníka jako chirurg na západní frontě v oblasti severovýchodní Francie, které se říká Flandry. Přestože válku poznal už na přelomu století jako vojenský lékař v bojích v jižní Africe, nikdy se nesmířil s hrůzami, které válka vojákům přinášela, a soucítil s jejich utrpením. Byl i básníkem, a tak není divu, že ve chvílích hluboké deprese z toho, co jako lékař na frontě prožíval, ukládal své myšlenky do poezie. Na konci listopadu 1915 napsal báseň Na polích flanderských (In Flanders fields); nebyl s ní však spokojen a neplánoval ji publikovat, a tak načrtnutý text zahodil. A tady zasáhla náhoda: báseň našel jiný důstojník a odeslal ji do Británie.

8. prosince téhož roku ji otiskl časopis Punch – a měla obrovský úspěch. Stala se jedním ze symbolů války a červené květy vlčích máků, které vyrůstaly ve válkou zničené krajině Flander, dodnes připomínají padlé nejen ve Velké válce, ale ve všech konfliktech novodobé lidské historie.

**Do vašich rukou dáme my teď svou
hořící pochodeň a vy ji nestě dál.
Kdyby vám uhasla, vzpomeňte na náš žal,
že jsme tu padli zbytečně. Jen máky porostou
na polích flanderských.**

McCrae se konce války nedožil. Zemřel na zápal plic a meningitidu 8. ledna 1918. V souladu se zvyklostmi armád je považován za padlého, protože zemřel při plnění vojenských povinností ve válce. Bylo mu pětáctýřet let.

Přenesme se teď do začátku listopadu roku 1918. Válčící strany jsou vyčerpány. Německo je na tom ale v porovnání se silami Francie, Velké Británie a Spojených států přece jen hůř. Ještě na jaře jeho armády bombardovaly Paříž; teď vysílení a hladoví vojáci ustupují. Morálka se rozkládá i v zázemí. Německu nezbývá, než válku ukončit.

Francouzský maršál Ferdinand Foch je v té době vrchním velitelem všech spojeneckých sil na západní frontě. Vlak s jeho soukromým salónním vozem, kam se sbíhají z fronty nitky velení, stojí v lesíku u městečka Compiègne. Osmého listopadu před ním vystupuje z auta německá delegace. Nevede ji důstojník, ale civilista, poslanec Matthias Erzberger. Snad si Němci myslí, že k civilistovi budou Francouzi vstřícnější, než kdyby delegaci vedl pruský důstojník, ale to jsou na omylu. Foch již o nich ví, německé auto pod bílou vlajkou přejelo frontu už den předtím. Maršál nepodá poslanci ani nikomu z Němců ruku ani na uvítanou, ani po ukončení jednání. Francouzské podmínky jsou tvrdé, ale Němci nemají žádný prostor k vyjednávání. Nemají už ani císaře – Vilém II. se 9. listopadu vzdává trůnu a odjíždí do exilu. Jednání trvají téměř čtyři dny. Pomalu svítá, když v pět hodin ráno 11. listopadu začíná proces podepisování dohody o příměří. Poslanec Erzberger se naposledy formálně ohradil proti tvrdým podmínkám, ale Foch reaguje jen úsečným „Velmi dobře!“ Příměří vstoupí v platnost jedenáctého dne jedenáctého měsíce roku 1918 v jedenáct hodin. Dochoval se zvukový záznam z jednoho místa v zákopech: hřmění děl utichá – a začínají zpívat ptáci.

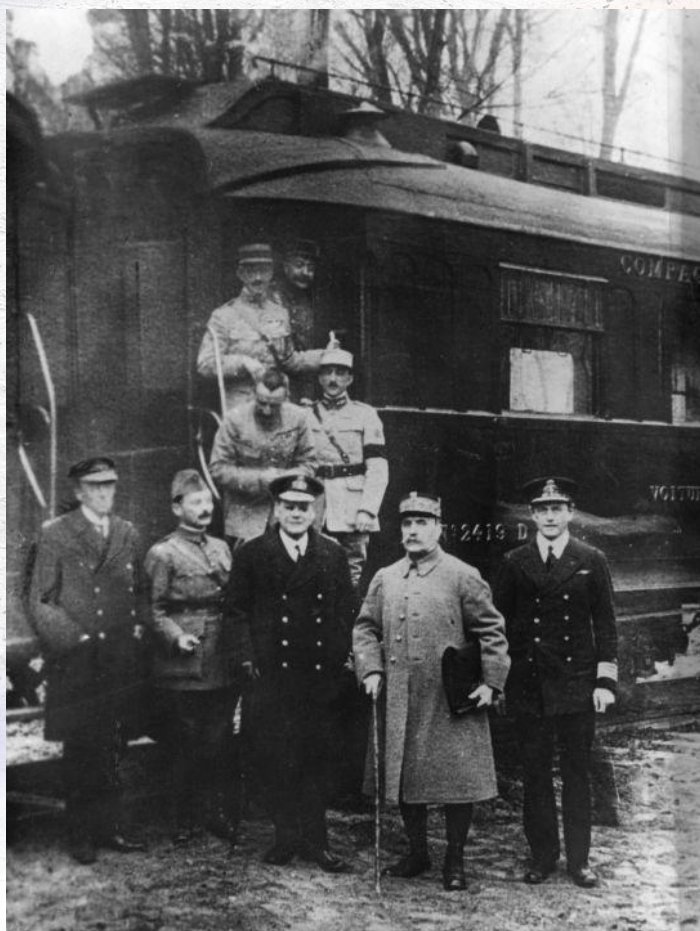
Vagón, v němž došlo k této historické události, se po válce vrátil do běžného provozu, ale za několik let se stal součástí velkoryse pojatého památníku, který Francouzi v Compiègne vybudovali pod názvem Mýtina příměří. Nápis na kamenné desce hlásal, že "Zde 11. listopadu 1918 podlehla zločinná pýcha Německé říše, poražena svobodnými národy, které se snažila zotročit." Ale dějiny šly neodvratně dál: 10. května 1940 nacistické Německo zahájilo útok na Francii a ta rychle podlehla. Adolf Hitler si dal záležet na symbolech a přikázal, aby k podpisu příměří, který znamenal uznání francouzské porážky, došlo právě v Compiègne. Němci přetáhli vagón přesně na místo, kde stál v listopadu 1918, a Hitler se k podpisu příměří osobně dostavil. Byl přečtena deklarace, v níž stálo, proč bylo vybráno právě toto místo: „Aby byl jednou provždy aktem dějinné spravedlnosti vymazán tento památník, k němuž německý národ cítí odpor coby největší hanbě všech dob.“ Pokoření Francie nemohlo být větší...

Celý památník na Mýtině příměří Němci odstranili a vagón odvezli. Během války byl zničen, nevíme přesně, kdy a za jakých okolností. Francouzi památník obnovili a dnes tam stojí vůz podobný tomu, který byl svědkem oněch dvou událostí, o nichž tu vyprávíme. Vnitřní vybavení je původní, z maršálova vozu – to stihli Francouzi ještě v roce 1939 zachránit.

V roce 2016 navštívila památník jako první německý vrcholný politik kancléřka Angela Merkelová.

Příměří v Compiègne onoho 11. listopadu neznamenal konec války, boje na frontách utichaly postupně, ale je nepochybně jeho symbolem. A tak, když si i letos připneme na oděv symbolický květ vlčího máku, vyjádříme tím úctu padlým i všem těm, kdo ve válkách bojovali.

Oni si to zaslouží.

Na snímku spojenecké delegace u vagónu. Maršál Foch stojí druhý zprava.